ds. J. de Bruin, preek over Zondag 25 van de Heidelbergse Catechismus, gehouden in de Jeruzalemkerk (Chr. Geref. Kerk) te Rotterdam-Kralingen op 21 januari 2024.

Votum en groet.

Zingen: Psalm 119:3:
Och, schonkt Gij mij de hulp van Uwen Geest!
Mocht die mij op mijn paân ten leidsman strekken!
'k Hield dan Uw wet, dan leefd' ik onbevreesd;
Dan zou geen schaamt' mijn aangezicht bedekken,
Wanneer ik steeds opmerkend waar' geweest,
Hoe Uw geboôn mij tot Uw liefde wekken.

Schriftlezing: Richteren 6:11-24:
11 Toen kwam een Engel des HEEREN en zette Zich onder den eik die te Ofra is, welke Joas, den Abiëzriet, toekwam; en zijn zoon Gídeon dorste tarwe bij de pers, om die te vluchten voor het aangezicht der Midianieten.
12 Toen verscheen hem de Engel des HEEREN, en zeide tot hem: De HEERE is met u, gij strijdbare held.
13 Maar Gídeon zeide tot Hem: Och, mijn heer, zo de HEERE met ons is, waarom is ons dan dit alles wedervaren? En waar zijn al Zijn wonderen, die onze vaders ons verteld hebben, zeggende: Heeft ons de HEERE niet uit Egypte opgevoerd? Doch nu heeft ons de HEERE verlaten en heeft ons in der Midianieten hand gegeven.
14 Toen keerde Zich de HEERE tot hem en zeide: Ga heen in deze uw kracht, en gij zult Israël uit der Midianieten hand verlossen. Heb Ik u niet gezonden?
15 En hij zeide tot Hem: Och, mijn heer, waarmede zal ik Israël verlossen? Zie, mijn duizend is het armste in Manasse, en ik ben de kleinste in mijns vaders huis.
16 En de HEERE zeide tot hem: Omdat Ik met u zal zijn, zo zult gij de Midianieten slaan als een enigen man.
17 En hij zeide tot Hem: Indien ik nu genade gevonden heb in Uw ogen, zo doe mij een teken, dat Gij het zijt, Die met mij spreekt.
18 Wijk toch niet vanhier, totdat ik tot U kome en mijn geschenk uitbrenge en U voorzette. En Hij zeide: Ik zal blijven, totdat gij wederkomt.
19 En Gídeon ging in en bereidde een geitenbokje en ongezuurde koeken van een efa meel; het vlees legde hij in een korf en het sop deed hij in een pot; en hij bracht het tot Hem uit, tot onder den eik, en zette het nader.
20 Doch de Engel Gods zeide tot hem: Neem het vlees en de ongezuurde koeken en leg ze op dien rotssteen en giet het sop uit. En hij deed alzo.
21 En de Engel des HEEREN stak het uiterste van den staf uit, die in Zijn hand was, en roerde het vlees en de ongezuurde koeken aan. Toen ging er vuur op uit de rots en verteerde het vlees en de ongezuurde koeken; en de Engel des HEEREN bekwam uit zijn ogen.
22 Toen zag Gídeon dat het een Engel des HEEREN was; en Gídeon zeide: Ach Heere era, daarom omdat ik een Engel des HEEREN gezien heb van aangezicht tot aangezicht.

23 Doch de HEERE zeide tot hem: Vrede zij u, vrees niet, gij zult niet sterven.
24 Toen bouwde Gídeon aldaar den HEERE een altaar en noemde het: De HEERE is Vrede. Het is nog tot op dezen dag in Ofra der Abiëzrieten.

Zingen: Psalm 86:9:
Doe een teken mij ten goede,
Dat mijn haters in hun woede
Mogen zien, hoe, tot hun spijt,
Gij mij troost, en mij bevrijdt.

Lezen: 12 artikelen des geloofs.
1. Ik geloof in God den Vader, den Almachtige, Schepper des Hemels en der aarde.
2. En in Jezus Christus, Zijn eniggeboren Zoon, onze Heere;
3. Die ontvangen is van den Heilige Geest, geboren uit de maagd Maria;
4. Die geleden heeft onder Pontius Pilatus, is gekruisigd, gestorven en begraven, nedergedaald ter helle;
5. ten derden dagen wederom opgestaan van de doden;
6. opgevaren ten Hemel, zittende ter rechterhand Gods des almachtige Vaders;
7. vanwaar Hij komen zal om te oordelen de levenden en de doden.
8. Ik geloof in de Heilige Geest.
9. Ik geloof een heilige, algemene, Christelijk Kerk, de gemeenschap der heiligen;
10. vergeving der zonden;
11. wederopstanding des vleses;
12. en een eeuwig leven.

Lezen: Heidelbergse Catechismus Zondag 25 vr./antw. 65 t/m 68:
Vraag 65 Aangezien dan alleen het geloof ons Christus en al Zijn weldaden deelachtig maakt, vanwaar komt zulk geloof?
Antw. Van den Heiligen Geest, Die het geloof in onze harten werkt door de verkondiging des Heiligen Evangelies, en het sterkt door het gebruik van de sacramenten.
Vraag 66 Wat zijn sacramenten?
Antw. De sacramenten zijn heilige zichtbare waartekenen en zegelen, van God ingezet, opdat Hij ons door het gebruik daarvan de belofte des Evangelies des te beter te verstaan geve en verzegele; namelijk, dat Hij ons vanwege het enige slachtoffer van Christus, aan het kruis volbracht, vergeving der zonden en het eeuwige leven uit genade schenkt.
Vraag 67 Zijn dan beide, het Woord en de sacramenten, daarheen gericht of daartoe verordend, dat zij ons geloof op de offerande van Jezus Christus aan het kruis, als op den enigen grond onzer zaligheid, wijzen?
Antw. Ja zij toch; want de Heilige Geest leert ons in het Evangelie en verzekert ons door de sacramenten, dat onze volkomen zaligheid in de enige offerande van Christus staat, die voor ons aan het kruis geschied is.

Vraag 68 Hoeveel sacramenten heeft Christus in het Nieuwe Verbond of Testament ingezet?
Antw. Twee, namelijk den Heiligen Doop en het Heilig Avondmaal.

Gebed.

Zingen: Psalm 68:4 en 14:
Vers 4:
O God, toen Gij, met majesteit,
Uw Israël hebt uitgeleid,
En op Uw heil doen hopen;
Toen Gij langs Parans woesten grond
Hun voortoogt, schokte d' aard' in 't rond,
De hoge heem'len dropen;
De bergen rezen zelfs omhoog;
Men zag dit Sinaï voor 't oog,
Van Isrels Koning beven.
Een milden regen zondt G', o HEER,
Op Uw bezwijkend' erf'nis neer,
Om sterkt' aan haar te geven.
Vers 14:
Uw God, o Isrel, heeft de kracht
Door Zijn bevel u toegebracht.
O God, schraag dat vermogen;
Versterk, hetgeen Gij hebt gewrocht,
En laat Uw hulp, door ons verzocht,
Uw volk voortaan verhogen.
Dan passen, Uwen naam ter eer,
Om Uwes tempels wil, o HEER,
De vorsten op Uw wenken;
Zij zullen U van allen kant;
Zelfs uit het allerverste land,
Vereren met geschenken.

Na het amen van de preek zingen wij Psalm 84:3.

Geliefde gemeente, wat was het toch een bange tijd toen de richter Gideon werd geroepen door de Heere. De Midianieten kwamen telkens weer het land binnen om het te plunderen. Jawel, de Heere heeft dat toegelaten vanwege de zonden van het volk, hun overtredingen van Zijn geboden en hun onbekeerlijkheid. Toen kwamen die Midianieten en plunderden alles weg. Uit de stallen werden de dieren weggenomen en als de gewassen op het land waren opgekomen, werd alles weggehaald voordat de Israëlieten zelf de oogst konden binnenhalen. Daardoor werd het volk Israël heel erg arm. Wat ging het volk toen doen? Roepen tot de Heere. En de Heere hoorde hun geroep. Niet verdiend. En toch deed de Heere het, want het was Zijn volk en Hij gaf antwoord. Maar aanvankelijk was dat antwoord heel ontdekkend.

Want voordat de richter Gideon werd geroepen, zond de Heere een profeet onder het volk. Deze wees eerlijk de zonden aan van het volk en hun ongehoorzaamheid, en liet weten waarom de Heere deze straffen had gegeven. Het zou verdiend zijn als de Heere het land onder de Midianieten had gelaten en toch deed Hij dat niet. Want nadat de profeet zijn ontdekkende woorden tot het volk had gesproken, ging de Heere tot Gideon. Hij had Gideon verkoren om richter te zijn en Israël te verlossen uit de hand van de Midianieten. Heel duidelijk gaf de Heere de belofte van de verlossing toen Hij Gideon riep met de woorden: *'De HEERE is met u, gij strijdbare held.'* En de Heere voegde daar de belofte aan toe: *'Ga heen in deze uw kracht, en gij zult Israël verlossen uit de hand der Midianieten; heb Ik u niet gezonden?'* Nou, gemeente, duidelijker kon het toch niet. Als de Heere een belofte geeft en u hoort in die belofte de zekerheid van verlossing, en de Heere zegt er nog eens bij: *'Heb Ik u niet gezonden?'* Dan is het toch zeker? Dan hoeft Gideon toch niet te twijfelen. Dan heeft hij toch niets meer nodig om zijn weg te gaan?

En toch, toch begeerde Gideon een teken. Een teken waarmee de Heere die belofte van verlossing zou verzegelen. Hoor maar in vers 17: *'Indien ik nu genade gevonden heb in Uw ogen, zo doe mij een teken, dat Gij het zijt, Die met mij spreekt.'* En hij kreeg het. Wat een God, hè? Wat heeft Hij toch een geduld met Zijn kerk. Wat komt Hij Zijn kerk toch elke keer weer tegemoet. Gideon krijgt hier bij de belofte zelfs nog een teken dat het echt waar is. En wat voor teken? Gideon zegt: laat mij een maaltijd bereiden. Goed, zegt de Heere. En hij gaat alles klaarmaken. Dan komt Gideon terug. U ziet het in gedachten voor u. Hij wil het als het ware neerzetten op een tafel en zeggen: Heere, Engel, gaat U nu maar eten.

Maar dan neemt de Engel des Heeren de leiding en zegt: Gideon, wat jij nu allemaal klaargemaakt hebt, leg dat eens op het altaar, want Ik ga u een teken geven. Gideon gehoorzaamt. En wat doet dan de Engel des Heeren (dat is ten diepste Christus?)? Hij raakt het offer aan. En opeens is daar een vuur. In dat vuur vaart de Heere weer op naar de hemel. Met dat teken bevestigt en verzegelt de Heere de belofte dat de Heere gesproken heeft en dat Hij het volk zeker zal verlossen. Ja, meer nog, in dat teken krijgt Gideon ook een persoonlijke vertroosting. Want wat zegt de Heere in vers 23? *'Vrede zij u, vrees niet, gij zult niet sterven.'* Iets groters kun u toch niet begeren, gemeente.

Iets groters is toch niet te verkrijgen? Als de Heere gaat zeggen: *'Vrede zij u.'* Dus wat heeft Gideon ervaren? Hij hoorde de stem van de Heere. Hij hoorde de belofte van de Heere, die gold hem en het volk. En om die belofte beter te kunnen verstaan, nog sterker te kunnen geloven en nog meer zekerheid te krijgen dat de Heere Zijn belofte vervult, was daar het teken van dat offer. Het geloofsleven van Gideon werd dus versterkt. Wie deed dat ten diepste, jongens en meisjes? De Heilige Geest. Kijk, en nu staan we zomaar met een eenvoudige geschiedenis, diep uit het Oude Testament, midden in Zondag 25 van de Heidelbergse Catechismus.

We gaan daar samen over nadenken waar het gaat over de oorsprong van het geloof.

Dat is dan ook het thema voor de prediking: *De oorsprong van het ware geloof*.
1. De Werkmeester van het geloof.
2. De versterking van het geloof.
3. Het Voorwerp van het geloof.

1. De werkmeester van het geloof.
Gemeente, ik heb het net al onder woorden gebracht toen we samen tot de Heere gingen in het gebed, dat de inhoud van Zondag 25 zo mooi past bij de stof van vanmorgen. Hoe noodzakelijk is toch het geloof, gemeente. In Hebreeën 11 vers 6 staat geschreven: *'Maar zonder geloof is het onmogelijk Gode te behagen.'* Dat wil heel eenvoudig zeggen dat zonder geloof in Christus een zondaar niet voor God kan bestaan. Zonder dat geloof in Christus zal een zondaar niet zalig worden. Zonder dat geloof zal een zondaar de zaligheid die volkomen in Christus ligt en totaal verworven is door Christus alléén, nooit deelachtig worden.

Wat heeft Paulus steeds weer benadrukt hoe noodzakelijk dat ware geloof is, en dat geen mens het kan missen op reis naar de eeuwigheid. Het is ook het thema dat als een rode draad door de Catechismus heen verweven is. Als we even terugbladeren van Zondag 25 naar Zondag 7, dan hoorden wij daar ook al over die noodzaak van dat ware geloof. De vraag was: Worden nu alle mensen zalig, zoals alle mensen in Adam verdoemd zijn geworden? Het antwoord: Nee, alleen die mensen worden zalig, die Christus door een waar geloof worden ingelijfd en op deze wijze Zijn weldaden mogen deelachtig worden.

Toen ging de Catechismus verder en ging uitleggen en verklaren wat dat ware geloof dan is. Ook in Zondag 7: Een zekere kennis van hetgeen God in Zijn Woord geopenbaard heeft en een hartelijk vertrouwen van Gods genade in Christus, niet alleen voor anderen, maar ook voor mij. Dus de noodzaak van het geloof en wat het geloof precies is. En wat gebeurde er toen in de Catechismus? Van Zondag 8 tot en met Zondag 22, werd ons heel de inhoud van het ware, zaligmakende geloof voorgesteld: Dat is het geloof in de Drie-enige God.

Het geloof in God de Vader en Zijn werkingen, het geloof in de Heere Jezus en alles wat Hij gedaan heeft in de weg van vernedering en verhoging, en uiteindelijk ook over het werk van de Heilige Geest. Toen de Catechismus dat alles had uitgestald en alles had opengelegd, kwam daar het vierde aspect van het ware geloof: Wat baat het u nu? Wat is het voordeel daarvan? En de leerling zei: Dat ik in Christus voor God rechtvaardig ben en een erfgenaam van het eeuwige leven.

En nu zijn we vanmiddag bij Zondag 25, en waar gaat het dan over? Nou, over de oorsprong van het geloof, aangezien dat alleen het geloof ons Christus en al Zijn weldaden deelachtig maakt. Vanwaar komt zulk geloof? Waar komt dat dan vandaan? Hoe komt dat hier in mijn hart? Dat is de vraag. Ja, waar komt dat ware geloof vandaan, gemeente? Wie geeft dat ware geloof aan de zondaar? Nou, de Drie-enige God. Het is allereerst een gave van de Vader. Zo schreef Paulus erover in Efeze 2 vers 8: '*Want uit genade zijt gij zalig geworden door het geloof; en dat niet uit u, het is Gods gave.'* Wat doet de Vader, gemeente? God de Vader trekt een zondaar tot Christus. Dat heeft de Heere Jezus Zelf gezegd: *'Niemand kan tot Mij komen, tenzij dat de Vader, Die Mij gezonden heeft, hem trekke'* (Joh. 6:44).

Maar dan gebeurt er iets heel wonderlijks. Want als de Vader een zondaar trekt tot Christus, schenkt Hij het ware geloof, waardoor u tot Christus gaat vluchten. Ziet u wel? God de Vader geeft het. Maar het is ook het werk van de Heere Jezus. Ook dat blijkt uit het Woord van God. Er staat in Hebreeën12 dat de Heere Jezus de Overste Leidsman en Voleinder van het geloof is. Ja, het is zelfs de Heere Jezus – en laat het eens tot troost zijn voor u die God vreest en misschien zo te kampen heeft met ongeloof en zwakgeloof – het is de Heere Jezus Die gezegd heeft: '*Simon, Simon, Satan heeft ulieden zeer begeerd te ziften als de tarwe, maar Ik heb voor u gebeden, dat uw geloof niet ophoude'* (Luk. 22:31,32). Ziet u wel dat het ook het werk van de Heere Jezus is? Hebben wij het vanmorgen niet gehoord? Waar vluchtte die vader van die maanzieke jongen heen? Was het niet tot de Heere Jezus? En heeft hij het niet gezegd: *Ik geloof, Heere, kom mijn ongeloof te hulp!* Ja, het is ook het werk van de Heere Jezus.

Maar Gods Woord laat ook duidelijk zien dat het heel bijzonder de Geest is, Die van de Vader en van de Zoon uitgaat, Die dat ware geloof werkt en versterkt in het hart van een zondaar. Kijk, en daarom gaat de leerling ook heel speciaal de Heilige Geest noemen, als hem gevraagd wordt: Vanwaar komt zulk geloof? Het antwoord: Van de Heilige Geest, Die het geloof in onze harten werkt. Daar hebt u weer de noodzaak, gemeente. En als u nu loopt met die noodzaak en u voelt het zo vanbinnen dat het daar nu op aankomt: Ik mis het, Heere, dat geloof. Dan mag ik u vanmiddag die grote Werkmeester aanwijzen en aanprijzen, Die dat ware geloof in uw hart kan schenken. Ja, Die schenkt het ook voor de eerste keer. Dus waar het niet is, kan Hij het geven. Daarom, ga er maar op uit en blijf maar bedelen met die dichter waarmee we deze dienst begonnen zijn: Och, schonkt Gij mij de hulp van Uwen Geest.

Want de mens kan het uit zichzelf niet bewerken. U kunt het een ander ook niet geven. We bezitten van nature dat ware geloof niet. We zijn het alles kwijtgeraakt door onze diepe val in het paradijs. Want toen zijn we in de duivel gaan geloven. En wie in de duivel gelooft, gemeente, die houdt God voor een leugenaar. Dat is toch een verschrikkelijke zonde. O, die zonde van ongeloof is zo Godonterend, dat is zo God beledigend.

Maar we zitten er van nature wel vol mee. Ongeloof; God voor een leugenaar houden. 'O, dominee, dat doe ik niet', zegt iemand. O nee? Hebt u de Heere Jezus al aangenomen dan? Aangenomen? Ja, daar komt het wel op aan. '*Maar zovelen Hem aangenomen hebben, dien heeft Hij macht gegeven kinderen Gods te worden.*' 'Nee, dat heb ik niet gedaan.' Nou, dan houdt u God voor een leugenaar. Zo scherp is het, gemeente. Als u geen waar geloof bezit, heeft u ongeloof. Ja, dan kunt u zich op de been houden met wat historisch geloof. En dat is al een grote zegen, dat u mag geloven dat dit waar is. Maar als u nog nooit in waarheid hebt leren vluchten tot Christus voor het behoud van uw ziel, dan moet ik toch zeggen: Dan is er ongeloof, ook in uw hart. Laat u maar ontdekken en dat u tot de Heere mag vluchten, want het is diezelfde Geest Die overtuigt van zonde, omdat wij in Hem niet geloofd hebben.

Weet u, als we straks voor de rechterstoel komen, dan laat de Heere echt wel weten dat u tegen de wet gezondigd hebt. Maar weet u wat de eerste vraag is die daar gesteld wordt, voor de rechterstoel van God, voor de rechterstoel van Christus? Als u daar komt te staan als een onbekeerde zondaar, weet u wat Jezus dan gaat vragen? Waarom heb u niet in Mij geloofd? Zult u het onthouden? We hebben het ware, zaligmakende geloof nodig. Nee, we hebben geen vrije wil meer om wel of niet te kunnen geloven, zoals de remonstranten dat menen. Nee, gemeente, we zijn onbekwaam tot enig goed en geneigd tot alle kwaad. We zijn zo onbekwaam dat we niet meer kunnen geloven, tenzij... En daar heb u het Evangelie weer. Altijd weer het Evangelie, zoals ik vanmorgen heb gezegd. Tenzij u wederom geboren wordt. En dat is mogelijk. Geloof het toch. Het is mogelijk om wederom geboren te worden. En wat gebeurt er in de wedergeboorte? Dan wordt u van geestelijk dood, geestelijk levend gemaakt. En dan staat er in de Dordtse Leerregels zo mooi dat u daadwerkelijk gaat geloven. Dat doet de Heilige Geest. Die gaat dat werken in uw hart.

Guido de Brès heeft het zo mooi gezegd in artikel 22 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis: Wij geloven dat, om ware kennis van deze grote verborgenheid te bekomen, dat is de zaligheid in Christus, de Heilige Geest in onze harten ontsteekt een oprecht geloof, hetwelk Jezus Christus met al Zijn verdiensten omhelst, Hem eigen maakt en niets anders meer buiten Hem zoekt. Dus het is de Heilige Geest Die in het bijzonder het ware geloof werkt in het hart van de wedergeborene. Het ware geloof waarmee Hij gaat leren Christus te omhelzen.

Wie heeft dat door genade mogen doen? Zou u vanmiddag kunnen getuigen van de weg waarin u mocht leren, uit genade door het ware geloof, tot Christus te vluchten en Hem te omhelzen? Ja, dan hebt u ook geleerd dat de Heilige Geest daar plaats voor maakte, want dat doet Hij. Hij gaat overtuigen van zonde, gerechtigheid en oordeel. En als Hij dat doet, gaat u dat geloven. U gaat echt geloven dat u een zondaar bent. U gaat echt geloven dat u verloren ligt. U gaat echt geloven dat God, God is, Die alles van u weet. En weet u wat Hij u ook laat zien? Wat Hij u ook laat geloven?

Dat u werkelijk niets hebt om die grote God te kunnen ontmoeten. Uw ongerechtigheden maken een scheiding tussen u en uw God. En met uw eigen gerechtigheden kun u uw zonde niet bedekken. Waarom laat de Heilige Geest u dat geloven? Zodat u ermee vastloopt. En dan denk ik weer terug aan zondag 24. Om die enige gerechtigheid over te houden die de Heere Jezus verworven heeft: Dat blanke, witte kleed van de vergeving der zonden. En daar gaat de Heilige Geest u ook van overtuigen, zodat u gaat leren geloven dat er buiten de Heere Jezus echt niets, maar dan ook niets is waarmee u voor God kunt bestaan.

Kijk en dan gaat u bemerken, net als die vader van die maanzieke jongen, hoe noodzakelijk dat geloof is, waardoor u Christus mag leren aannemen en Zijn weldaden. O, u gaat ontdekken dat u zelf niets hebt. Maar nu gaat de Heilige Geest voeten des geloofs geven om tot Hem te vluchten. Hij gaat handen des geloofs geven om Hem aan te raken en te omhelzen. Ogen des geloofs geven om op Hem te zien. Oren des geloofs geven om Zijn stem te horen. Hij gaat u hongerig en dorstig maken naar Christus. En als Hij dat doet en de Heere komt dan met die vraag: Gelooft gij in den Zoon van God? Dan roept u het uit: *'Wie is Hij, Heere, opdat ik in Hem moge geloven?'* Daar strekt zich al uw lust en liefde heen. Het gaat nog maar om één ding in uw leven: Jezus, en Jezus alléén. En u hebt het geleerd: Alleen door het ware geloof kan ik Hem leren kennen als mijn Zaligmaker.

Maar o, hoe moet dat toch? Als u toch vanuit het Woord hoort dat het onmogelijk is om zonder geloof God te behagen, hoe komt u dan toch aan dat zaligmakende geloof? Nu, zegt de leerling: Dat doet de Heilige Geest. Hij werkt het. Hij blaast het als het ware in uw ziel, zodat het gaat functioneren. Ja, Hij gaat Christus verheerlijken. Hij laat de Heere Jezus als het ware opgaan als de Morgenster in uw donkere hart. Hij laat u opmerkzaam zijn op de liefelijke lokstem van de Heere Jezus, Die zondaren tot Zich roept. En Hij leert u roepen tot Hem. Hij leert u vluchten tot Hem. Hij leert u zien op Hem. Ja, Hij leert wat het is om Hem daadwerkelijk te mogen aannemen, ja, weliswaar met die lege handen des geloofs. Dat werkt de Heilige Geest. Dat doet Hij voor de eerste keer, en daar blijft het niet bij. Maar Hij doet het elke keer weer opnieuw.

Want een ware gelovige gaat leren in zijn leven: Al is dat ware geloof in mijn hart gelegd, ik ben elke keer weer afhankelijk van de Heilige Geest om te geloven. Nee, het is niet zo dat u iets in uw zak gestopt krijgt, waar u zelf over kan beschikken, dat u elk moment maar kunt geloven en geloven. Neen gemeente, elke keer weer als de Heere een weldaad geeft in het geestelijke leven, elke keer als Hij iets nieuws wil leren, dan is het de Heilige Geest Die het geloof in de beoefening moet geven. In de wedergeboorte begint het, en op de verdere weg blijft het steeds noodzakelijk, Het is de Geest Die het geloof laat functioneren in het leven van Zijn kerk, zodat ze metterdaad gaan geloven. Dus vanwaar komt het? Van de Heilige Geest. Hij in het bijzonder is de Werkmeester van het ware geloof.

2. De versterking van het geloof.
Hoe doet Hij dat dan? Hoe werkt Hij dat geloof en hoe versterkt Hij dat geloof? Nou, dat doet Hij door het Woord en de sacramenten. En dat willen we in onze tweede gedachte gaan overdenken: De versterking van het geloof. Nadat de leerling beleden heeft dat het de Heilige Geest is, Die het geloof werkt en versterkt, belijdt hij als het ware in één adem er achteraan hoe de Heilige Geest dat dan doet. De Heilige Geest werkt het geloof in onze harten door de verkondiging van het Woord van het Heilig Evangelie, en Hij sterkt het door het gebruik van de sacramenten.

Hier ontmoeten wij twee heerlijke gaven, ook onmisbare gaven, die de Heere gegeven heeft aan Zijn kerk, waar de Heilige Geest gebruik van maakt om dat ware geloof te werken en te versterken. En dan zien we dat de Heilige Geest altijd middellijk werkt. Jongelui, dat woordje 'middellijk' betekent heel eenvoudig: Door middel van. Dus Hij werkt door middel van het Woord en ook door middel van de sacramenten. Kan Hij ook onmiddellijk werken? Kan de Heilige Geest ook buiten het Woord om iets doen in het hart van de zondaar? Ja, gelukkig wel. Hoe kan het ook anders, want Hij is samen met de Vader en de Zoon, de almachtige God, Die alle dingen kan doen naar Zijn wil.

Daarom kan Hij ook in een ongeboren leven werken, zodat ook een ongeboren leven zalig kan worden. Daarom kan Hij werken in een zuigeling, dat nog maar een paar dagen oud is en dat soms in Zijn ondoorgrondelijke wijsheid uit het leven wordt weggenomen, en zo van een vader en moeder als het ware wordt weggescheurd. Daar kan de Heilige Geest zo in werken, buiten het Woord om. Kijk maar naar Johannes de Doper. We hebben er in de Adventstijd nog bij stilgestaan, hoe Johannes de Doper opsprong in de moederschoot van Elisabeth, toen de Heere Jezus, als het ware verborgen in de moederschoot van Maria, dat huisje binnenkwam.

Trouwens, de Heilige Geest werkt niet alleen in het hart van kinderen die nog niet tot hun verstand gekomen zijn, maar de Heilige Geest werkt ook in mensen die geboren zijn met een meervoudige handicap, en Die geestelijk zo minderbegaafd zijn, dat zij het Woord niet eens kunnen begrijpen. Maar gelukkig staat de Heilige Geest daarboven dat Hij ook in zulke mensen en kinderen kan werken. Dus Hij kan ook onmiddellijk werken, maar toch is het Zijn gewone weg, als het gaat om mensen die onder de prediking van het Woord gekomen zijn en die tot hun verstand gekomen zijn – kinderen, jongeren en ouderen – te werken door middel van het Woord en het geloof te versterken door middel van de sacramenten. Ja, en dat zijn nu de twee genademiddelen waar de Heilige Geest Zich van bedient.

Maar luister, gemeente, nu ga ik iets heel belangrijks zeggen, en dat moeten we echt vasthouden, ook in de tijd waarin wij leven. Want de Heilige Geest is niet chaotisch, absoluut niet. Het is een Heilige Geest, en Die werkt ook heilig en ordelijk. Daarom moeten wij altijd zeggen: Het Woord gaat aan het sacrament vooraf.

En als ik dat zeg, dan bedoel ik daarmee dat de werking van het geloof door het Woord altijd voorafgaat aan de versterking door de sacramenten. Daarom zal een kind van God de diepe betekenis van de Heilige Doop - al vindt het al heel vroeg plaats, soms al voordat ze daadwerkelijk tot bekering komen dan zullen zij toch die diepe betekenis van de Heilige Doop pas leren verstaan, nadat de Heilige Geest door het Woord in hun ziel gewerkt heeft.

En zo is het ook met het Heilig Avondmaal. De diepe betekenis van het Heilig Avondmaal wordt alleen verstaan als daar de Geest eerst door het Woord het geloof in het hart heeft gewerkt. Dat is heel belangrijk om dat goed te zien en vast te houden. Het is namelijk een dwaling om te geloven dat als een kindje wordt gedoopt, er op dat moment een wedergeboorte plaatsvindt. Natuurlijk kan de Heere dat doen, maar dat moeten we niet in het algemeen geloven, alsof dat het middel is om het geloof te werken.

Nee, en u komt dan wel eens mensen tegen, jongeren en ouderen die zeggen: 'Als ik aan het Avondmaal geweest ben, ja, dan is het klaar, dan weet ik het. Aan het Avondmaal moet je bekeerd worden.' Absoluut niet. Aan het Avondmaal wordt u niet bekeerd. Aan het Avondmaal wordt versterkt wat daarvoor door het Woord is gewerkt. Eerst moet er bekering komen. Eerst zal er enig geloof moeten komen in Christus, voordat het Avondmaal functioneel kan zijn. Want het werkt het geloof niet, maar het versterkt het geloof. Daarom ga ik misschien iets vreemds zeggen, maar de sacramenten zijn altijd nog ondergeschikt aan het Woord. Nee, ze zijn niet onbelangrijk, verre van dat. Ze zijn zeer belangrijk om het geloofsleven te versterken. Maar wil er iets versterkt worden, moet het er eerst zijn.

Kijk en dat werkt de Heilige Geest nu door het Woord. Door de verkondiging van het Heilig Evangelie. Daarom worden Gods knechten gezonden naar mensenkinderen om het Evangelie te verkondigen. En dan moet dat Evangelie gepaard gaan met een prediking van de wet. Er moet ook ontdekkend gepredikt worden. Maar het heeft altijd dit doel: Dat de Heilige Geest Christus gaat verheerlijken in het hart van een zondaar. O, wat is de prediking toch een wonder, gemeente. Dat de Heere alleen al door die prediking bekend laat maken dat Hij geen lust heeft in de dood van een goddeloze, maar dat Hij lust heeft daarin, dat een zondaar tot bekering komt en behouden wordt.

Wat is het een wonder dat nou de prediking van het Evangelie er is, waarin de enige weg tot behoud wordt aangewezen. Dat in het Evangelie de Christus wordt aangewezen als de Zaligmaker van zondaren. Dat door de prediking zondaren worden geroepen tot dat heerlijke heil in Christus. En dat in die prediking de Christus uitgestald mag worden als een algenoegzame Zaligmaker, Die werkelijk alles bezit voor een doodarme zondaar die niets anders heeft dan schuld. O, gemeente, de prediking van het Evangelie komt van buiten de zondaar, tot de zondaar. En wat doet de Heilige Geest? Die brengt de prediking van het Evangelie en de inhoud van dat Evangelie in de zondaar door het ware geloof te werken, zodat u gaat verstaan:

Datgene wat de Heere tot mij spreekt, dat geldt mij. O, dan komt de Heilige Geest en Die neemt het geloof mee. En Die gaat het in uw ziel werken, zodat u werkelijk leert verstaan wat het is om toe te mogen eigenen, wat in Christus te vinden is. Kijk, en dan werkt de Heilige Geest onderscheiden. Dat is ook al zoiets bijzonders. Dan zijn er die worden op jonge leeftijd getrokken, en zo geleidelijk aan stapje voor stapje, tot de kennis van Christus geleid. Anderen worden gegrepen als ze ouder zijn. Dikwijls gaat het wat plotseling, wat duidelijker. De ene wordt op een schokkende, wettische wijze getrokken, en de andere wordt heel lieflijk geleid in de grazige weiden van het Woord. Maar hoe onderscheiden het ook is, of het nu in een korte tijd gebeurt of in een langere tijd, de Geest brengt een zondaar altijd tot dat geloof in Christus. En allen die zalig worden, die gaan het leren: De zaligheid ligt buiten mij, in Hem alléén. En ze leren door het ware geloof hun zaligheid buiten zichzelf in Christus te zoeken en te vinden.

Zeg, is dat al gebeurd in u leven? Hoe zit u nu onder de prediking van het Woord, gemeente? Zult u beseffen dat elke kerkdienst wat met u doet? Elke kerkdienst, elke prediking doet wat met u en jou en mij. Altijd. Dus u kunt nooit onder een preek gezeten hebben dat het niets doet. Dat bestaat niet. Het doet altijd wat. Maar wat dan? Nou, er zijn maar twee mogelijkheden: Of het is een reuke des doods ten dode, of een reuke des levens ten leven. Het maakt u zalig, of niet. Hoe gaat u straks weer weg? Wat gaat het hier nu doen, nu er gepreekt wordt? En vanmorgen? En vorige week? En volgende week, als de Heere het geeft? Wat gebeurt er? Dat weet u en jij het beste. Heeft het al vrucht gedragen?

Kijk, er zijn hier mensen, jongeren en ouderen, die horen het en die luisteren. Maar ja, het doet niet zoveel. Eigenlijk ketst het af. U zit wat gevoelloos in de kerk en zo. En misschien vindt u het alweer wat te lang duren. En wat betreft de dominee: Zeg maar amen en dan kunnen we weer naar huis. En nou ja, het liefst zou ik op mijn mobieltje gaan zitten kijken en zo. Ja, maar u moet God ontmoeten. Wie zegt dat u er volgende week nog bent? Is uw hart bezig zich te verharden?

Ouderen in ons midden, dringt het misschien niet meer zo door? Komt u ook wel eens tot die constatering: Hoe ouder, hoe kouder? Er zijn ook mensen, en ik denk dat dat de meesten wel zijn – ja, daar mag ik toch wel van uitgaan – die zitten hier echt wel met een zekere belangstelling, en die hebben echt geen hekel om naar de kerk te gaan. En die willen zo'n preek wel uitluisteren, en die worden soms ook nog wel eens wat aangeraakt in die prediking. Maar hoe gaat het nu in de loop van de week? Vindt de Heere u nog wel eens met bijvoorbeeld Richteren 6 opengeslagen? Vindt de Heere u de komende week nog eens in de stilte? Met Markus 9 opengeslagen? En hoort de Heere u wel eens roepen: *Ik geloof Heere, kom mijn ongeloof te hulp!* Of blijft het na zondag zo stil? En u leest natuurlijk altijd trouw uw Bijbel, en u zingt af en toe eens een versje, en u gaat zo van zondag tot zondag. Of ken u honger en dorst? En hebt u gemerkt dat het Woord wat gaan doen in uw leven?

Misschien durft u het helemaal nog geen naam te geven. Misschien durft u het allemaal nog niet zo te duiden. En bent u ook zo bang dat het allemaal maar van uzelf is? En toch, elke keer komt het weer terug. U neemt wat mee de week in, en misschien dat u het na een paar dagen weer wat kwijt bent. Dan plotseling is het er weer, en u krijgt weer zo'n verlangen dat het weer zondag wordt. En de Heere vindt u wel eens in de binnenkamer, bij het open Woord, en Hij hoort u worstelen, Hij hoort u bidden. En u mag zo door de week nog wel eens een preek opzetten, en weer eens naar Gods huis te gaan, waar dan ook. Want u hebt honger, honger, honger naar dat Woord! En al durft u het misschien niet onder zoveel woorden te brengen, maar dat Woord, dat doet wat vanbinnen. Er is iets aan het werk vanbinnen. En terwijl u het misschien zelfs niet voor geloof kunt houden, is de Heilige Geest bezig om dat ware zaligmakende geloof te werken. Want dat Woord, dat is een persoonlijk Woord geworden. Het doet wat; het verbreekt u, het onderwijst u.

En de vruchten komen openbaar. Uw leven is anders geworden. Dingen die u vroeger deed, durft u niet meer. En uw ziel gaat uit naar het Woord van God. Ja, er zijn zelfs tijden dat er een bepaald woord in de Bijbel was onder de prediking, dat gewoon kracht deed. Waar u moed uit kreeg, waar u troost uit putte en dat u kreeg te geloven: Ik kan nog zalig worden. En dat u misschien na verloop van tijd dat weer kwijtraakte, en dacht: Wat was dat toch? Wat was dat toch? En dat u weer op een zondag in Gods huis komt, en dat daar gaat de dominee erover staan te preken. En wat een paar weken, een paar maanden geleden zo krachtig in uw ziel was en wat u helemaal kwijtgeraakt was, wordt opeens weer levend vanbinnen. En misschien durft u het nog niet voor geloof te houden, maar ondertussen is de Geest bezig om dat geloof te werken. Zo gaat dat. Het is soms zo eenvoudig, gemeente.

Maar hoe langer dat gaat duren, en hoe meer dat terugkomt, en hoe duidelijker de Heere tot uw ziel gaat spreken, hoe duidelijker het gaat worden dat u toch geen vreemde bent van die werkingen van de Geest hier van binnen in uw hart. Maar dan komt u er ook achter dat het zo kan schommelen, dat het ook zo aangevochten kan worden. En wat is het dan een zegen dat de Heere in dat schommelende, beginnende geloofsleven, maar ook bij de voortgang van het geloofsleven, bij dat Woord, waardoor Hij dat geloof elke keer weer wil werken, om het te versterken, nu ook weer die sacramenten geeft.

Wat zijn dat, sacramenten? Het zijn waartekenen en zegelen die de beloften van het Evangelie als het ware uitbeelden, zodat de gelovigen de inhoud van de beloften nog beter gaan verstaan en verzegeld gaan worden aan het hart. Gemeente, wat een goedheid toch, wat een goedheid van de Heere voor Zijn kerk. O, Hij weet zo wat Zijn kerk nodig heeft. Hij weet wat maaksel ze zijn, en dat ze dat geloofsleven niet vast kunnen houden. Dat het geloof aan zoveel schommelingen onderhevig is. En dan komt Hij met zulke eenvoudige tekenen.

Ach, wat zijn nou toch een paar druppeltjes water, wat is toch een stukje brood, wat is toch een slokje wijn? Maar voor de Kerk des Heeren worden het zalige tekenen. Gemeente, heb u wel eens zo in Gods huis gezeten? Kind des Heeren, mag ik u in het bijzonder eens even aanspreken? Dat u in Gods huis zat, en dat u het niet meer kon geloven wat de Heere aan uw ziel gedaan heeft. En u kwam in Gods huis, en het sacrament van de Heilige Doop werd bediend. En u zat daar in de kerk, onder aanvechtingen, en in de duisternissen. En de dominee begon te dopen, en het was net alsof de Heilige Geest zei: Kijk nou eens, kijk nou eens naar die druppels. Zo heb Ik u gedoopt. Zo zeker als u dat uiterlijke teken ziet, dat de onreinheid van uw ziel aanwijst, en tegelijkertijd dat heerlijke bloed van Christus, zo zeker zijn uw zonden vergeven. Dan wordt het teken een zegel. O, dan zegt een oppervlakkig iemand: Dat is toch gewoon water? Ja, gewoon water, maar het is voor God niet te klein om het te gebruiken om dat aangevochten geloof te versterken. Wat een God, gemeente, dat Hij zo laag wil afdalen om zelfs met een paar druppeltjes water dat aangevochten geloof van Zijn kerk te versterken.

En zo is het toch ook aan de tafel des Heeren? Avondmaalgangers in ons midden, u die werkelijk hebt geleerd wat de Heere daarmee zeggen wil, dan krijg u dat stukje brood, en dan krijg u dat slokje wijn, uit de hand van de dienaar, ja zeker, maar ten diepste uit de hand van Christus. En dan zegt hij het: Het zijn eenvoudige tekenen, maar het stelt iets voor, om de inhoud van de beloften als het ware te zien, in het breken van het brood, in het vergieten van de wijn. Dat is mijn Christus, dat is mijn Zaligmaker, Die Zijn leven, Zijn lichaam wilde verbreken voor mij, en Zijn bloed wilde Hij vergieten voor mij. En terwijl u dat stukje brood mag eten, en dat slokje wijn mag drinken, dan wil de Geest het geloof versterken: *'Die Mijn vlees eet, en Mijn bloed drinkt, die blijft in Mij, en Ik in hem. Mijn vlees is waarlijk spijs en Mijn bloed is waarlijk drank.'* En zo zeker als u het brood ziet breken, en zo zeker als u de wijn ziet vergoten worden in de beker, zo zeker heb Ik Mijn lichaam voor u verbroken, en Mijn bloed voor u vergoten, tot vergeving van alle zonden. Zo wil Hij het gekrookte riet versterken, en de rokende vlaswiek weer doen vlammen. Wat ziet u nu gebeuren in deze middelen die de Heilige Geest gebruikt om het geloof te werken (het Woord) en te versterken (de sacramenten)? Dat het alles gaat om het werk van Christus voor een zondaar. En dat brengt ons bij onze laatste gedachte:

3. Het voorwerp van het geloof.

Ja, de Heere heeft Zelf deze sacramenten ingesteld. We zullen er in de toekomst nog van mogen horen. Vlak voor Zijn Hemelvaart heeft Hij het gezegd: *'Gaat henen, onderwijst al de volken, en doopt hen in den Naam des Vaders, en des Zoons, en des Heiligen Geestes.'* En in de nacht in welke Hij verraden werd, heeft Hij het Pascha overgezet in het Heilig Avondmaal. En zowel beide Sacramenten, alsook het Woord, spreken van Christus en Zijn offer als de enige grond van onze zaligheid.

Dat komen wij tegen in antwoord 67: De enige grond van onze zaligheid. Kijk, en daar gaat de Heilige Geest het geloof in versterken. Eerst werken door het Woord en dan versterken. Alleen in Christus, gemeente, is de volkomen zaligheid te vinden. Het is echt de enige grond, de enige. Dus daarbuiten zijn geen gronden. En waarom is dat de enige grond? Vanwege het grote werk dat Hij gedaan heeft. Hij gaf Zich over tot de kruisdood, Hij liet Zich straffen vanwege de zondenschuld van Zijn volk. Hij droeg al die zonden weg, en daarom kan God de zonden vergeven van Zijn Kerk. Ik denk toch aan een paar weken geleden, Handelingen 4 vers 12: *'En de zaligheid is in geen Anderen; want er is ook onder den hemel geen andere Naam, Die onder de mensen gegeven is, door Welken wij moeten zalig worden.'*

Daarom zei Paulus, gemeente – en daar kan ik zo van harte bij vallen met al Gods knechten – daarom zei Paulus: *'Want ik heb niet voorgenomen iets te weten onder u, dan Jezus Christus, en Dien gekruisigd.'* Onthoud het hè: De enige grond is Christus en Zijn offer. En daarbuiten, ja, wij noemen dat zandgronden. En weet u, jongens en meisjes, dat woord komt eigenlijk een beetje uit de Bijbel. Want jullie kennen dat verhaal wel van de wijze en de dwaze bouwer. Wat deed die dwaze bouwer nou? Ja, die ging zo op het zand zijn huis bouwen en hij was trouwens zo klaar. Maar u weet wat de Heere Jezus in die gelijkenis vertelde. Dat huis, dat was op zandgrond gebouwd. Maar toen kwam die storm met die grote slagregens, die beukten tegen dat huis. Die kwamen als het ware onder dat huis, en de vloedstormen die kwamen eronder, en het huis was zo weg. Het was op zandgrond gebouwd.

En wat kan een mens soms zandgronden hebben. U hoort het mij regelmatig zeggen: Ik wil niet dat u erop bouwt en u mag er ook niet op bouwen. Want de Catechismus zegt, op grond van het Woord: De enige grond: Jezus Christus en Dien gekruisigd. Dus u mag uw grond, uw zaligheid, op niets anders gronden dan op Hem alleen. En als er dan in de prediking gezegd wordt wat het niet is, laat het u dan maar afpakken. Doe het maar, en bid of u ervoor ingewonnen mag worden. Dat u niet boos wordt, dat u niet geïrriteerd raak en dat u niet vijandig wordt. Maar dat u zegt: Heere, neem alles maar af waarvan ik denk en dacht dat ik daarmee zalig kan worden. Een tekstje, of een versje, of wat tranen, of het gedoopt zijn, en achter de bevindelijke waarheid staan. Ach, u weet al die dingen wel. Het is allemaal waar, en het zijn allemaal gaven die de Heere geeft, maar het is de grond niet. Alleen de Heere Jezus en Zijn offer.

O, dat er in Rotterdam-Kralingen, door Gods genade, veel wijze bouwers mogen zijn, die gaan graven. En als je moet graven, jongens en meisjes, dan ga je niet omhoog, want je kunt niet in de lucht graven. Maar als je gaat graven, ga je naar beneden en dan ga je de diepte in. En dan kom je erachter wat er tussen jou en de Steenrots allemaal in ligt. Allemaal van die zwarte grond, dat moet allemaal weg en dat moet allemaal weggegraven worden. Steeds dieper, totdat je bij die Steenrots, bij dat Fundament terechtkomt, waar die wijze bouwer zijn huis op ging bouwen.

Toen hij zijn huis gebouwd had, al duurde het dan misschien veel langer als bij die andere dwaze bouwer. Maar toen hij dat huis gebouwd had op die sterke Rots, ja, toen was daar ook die stormwind, en toen was daar ook die regen, en toen was daar ook die vloed. Maar het huis bleef staan, want het was op een Steenrots gebouwd. En die Steenrots is Christus. De Heilige Geest leert in de diepte, door het geloof, op Christus leunen en steunen. *'Want uit genade zijt gij zalig geworden door het geloof, en dat niet uit u, het is Gods gave'* (Ef. 2:8). O, dan wordt Christus voor u: *De vaste Rots van mijn behoud, juist als de zonde mij benauwt.* En dat leidt tot het gebed, tot het gelovig gebed, om dat Voorwerp van het geloof, wat door het Woord wordt gewerkt en door de sacramenten wordt versterkt: *O Heere Jezus, laat mij steunen op Uw trouw, laat mij rusten in Uw schouw, waar het bloed door U gestort, mij de bron des levens wordt.*

Dat, gemeente, dat is de enige grond van de zaligheid. En die grond wens ik te blijven preken, zolang ik onder uw midden ben. Al moet dan alles van u verdwijnen, maar dit is het: De enige grond, het Voorwerp van de zaligheid: Jezus Christus en Dien gekruisigd, Die in het Woord wordt geopenbaard, waardoor het geloof wordt gewerkt, en aan de tafel des Heeren en bij een doopsbediening zal worden versterkt. O, dat de Heere dat gegeven heeft om zo Zijn kerk te leiden, van stapje tot stapje, en te oefenen in dat ware, zaligmakende geloof.

O gemeente, wat heeft het Woord met u gedaan? Wat is dat Woord nu voor u en voor jou? Hebt u het ook wel eens aan uw hart mogen drukken: O Heere, dat lieve Woord van U, daar heb ik mezelf in leren kennen, maar daar heb ik ook de Christus in leren kennen? Ja, hebt u wel eens met verwondering onder een doopsbediening gezeten? Hebt u wel eens met verwondering aan de tafel des Heeren gezeten, dat die lieve Heere Jezus Christus zo laag wilde afdalen om met die eenvoudige tekenen het geloof te versterken? Ja, daar wordt geleerd:

Gods verborgen omgang vinden
Zielen, waar Zijn vrees in woont;
't Heilgeheim wordt aan Zijn vrinden,
Naar Zijn vreêverbond, getoond. (Psalm 25:7).

O, als dat waar is, als het zo mag zijn, dan krijgt het Woord steeds grotere waarde voor u, maar ook de sacramenten, die spreken van Jezus Christus en Dien gekruisigd. O jawel, dan zal het geloofsleven aan schommelingen onderhevig zijn en soms ontzaglijk zijn aangevochten. Soms heel zwak of heel klein zijn. Maar toch, Hij zal het versterken, totdat het geloof niet meer nodig is en het over zal gaan in aanschouwen, in de Hemelse heerlijkheid, waar het grote Lied zal overblijven:
'Het Lam Dat geslacht is, is waardig te ontvangen de kracht, en rijkdom, en wijsheid, en sterkte, en eer, en heerlijkheid, en dankzegging' (Openb. 5:12).

Amen.

Zingen: Psalm 84:3:
Welzalig hij, die al zijn kracht
En hulp alleen van U verwacht,
Die kiest de welgebaande wegen;
Steekt hen de hete middagzon
In 't moerbeidal, Gij zijt hun bron,
En stort op hen een milden regen,
Een regen, die hen overdekt,
Verkwikt, en hun tot zegen strekt.

Dankgebed.

Zingen: Psalm 29:6:
Looft den HEER, die wond'ren werkt;
Israël, Zijn volk, versterkt;
Hem, die Jacobs heilig kroost
Zeeg'nen zal met vreed' en troost.

Zegenbede.